

Definice rodinného podniku v České republice

Úvod

Ukotvení definice rodinných firem v ČR má rozsáhlý význam. Rodinné podniky jsou největším zdrojem pracovních míst v soukromém sektoru, přičemž jejich vícegenerační povaha posiluje stabilitu hospodářství, neboť mají větší schopnost přečkat složitá období recese a stagnace. Díky vyšší míře důvěry mezi členy rodiny jsou rodinné podniky velmi flexibilní a schopny rychle se přizpůsobit změnám v socioekonomickém prostředí.

Rodinné podniky se dále vyznačují výrazně vyšším poměrem vlastního kapitálu než ostatní podniky, což zásadně podporuje hospodářskou stabilitu podniku i stabilitu celkového hospodářství. Rovněž hrají zásadní úlohu v regionálním rozvoji, kde vytvářejí trvalá pouta se zaměstnanci, zákazníky, dodavateli a místními komunitami. Na rodinné podniky se nahlíží jako na podniky vykazující vysokou míru poctivosti a vysoké hodnoty, kterými se řídí jejich provoz. Tyto podniky rovněž zavádějí přísné normy v oblasti společenské odpovědnosti podniků vůči svým zaměstnancům a okolnímu prostředí. V zemědělství jsou rodinné farmy nejobvyklejším podnikatelským modelem a významně přispívají k prevenci vylidňování venkova a v mnoha případech poskytují jediný zdroj zaměstnání. Rodinné podniky jsou nositeli původních produktů a současně hrají významnou úlohu jako dodavatelé a inovátoři větších podniků. Rodinné podniky spojuje vlastní systém hodnot, snaha prokázat odhodlání a ochota přinášet oběti a pocit odpovědnosti vůči těm, kteří podnik založili, i těm, kteří ho převezmou.

Analýza potřebnosti ukotvení definice rodinného podniku

V této souvislosti Hospodářský výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky požádal na své 8. schůzi dne 28. března 2018 usnesením č. 45 Ministerstvo spravedlnosti, aby ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu, Ministerstvem pro místní rozvoj a Ministerstvem financí „zahájilo analýzu a provedlo legislativní úkony vedoucí k ukotvení problematiky rodinných firem do českého právního řádu“. Předmětné usnesení navazuje na Usnesení Evropského parlamentu¹ a na Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru² k tématu rodinného podnikání. Tyto dokumenty poukazují na význam rodinného podnikání, který spočívá především ve vysoké míře stability hospodářské činnosti, významu pro regionální rozvoj a v odpovědném přístupu vůči zaměstnancům i společnosti.

Ministerstvo spravedlnosti tak v návaznosti na výše uvedené usnesení vypracovalo k této problematice analýzu „Rodinné podnikání v České republice“. Z této analýzy vyplynulo, že v současnosti nejvhodnějším řešením by bylo přijetí nelegislativní úpravy v podobě ukotvení definice rodinného podnikání přijetím usnesení vlády. Tento způsob je vhodný především z toho důvodu, že může efektivně reagovat na identifikované problémy, a přitom může být realizován rychle a flexibilně, bez zbytečné byrokracie. Při zvolení této varianty by definice rodinného podnikání byla závazná pro všechny členy vlády a představitele orgánů státní správy. Pojem by byl jasně vymezen a mohly by z něj vycházet i jiné (soukromé) subjekty.

¹ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 8. září 2015 o rodinných podnicích v Evropě (2014/221(INI)).

² Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Rodinné podniky v Evropě jako zdroj budoucího růstu a lepších pracovních míst, 2015 (INT. 765. Rodinné podniky, 17. září 2015).

K problematice rodinného podnikání byla dále na Ministerstvu průmyslu a obchodu založena pracovní skupina ve složení zástupců z Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva financí, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva zemědělství a Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR. Na základě výsledků analýzy a jednání pracovní skupiny se došlo k závěru, že nejlepší řešení bude právě nelegislativní povahy. Z toho důvodu gesce přešla na Ministerstvo průmyslu a obchodu, které předkládá vládě návrh definice rodinného podniku v České republice.

Samotný základ definice rodinných podniků v ČR navrhla Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR. Při návrhu definice se primárně vycházelo ze standardu, který byl naformulován v rámci federace Evropských rodinných podniků. Současně byly zohledněny zkušenosti a odborné zdroje ze sousedního Rakouska³ či odborné zdroje věnující se dané problematice v podmínkách ČR⁴. Rovněž byly využity poznatky na toto téma z řady odborných diskuzí z doby tvorby zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, resp. v návaznosti na mezigenerační obměny vlastníků firem.

Přínos definice rodinného podniku

Statistický přínos

Možnost sledovat a statisticky vyhodnocovat významný segment hospodářství. Mít tak možnost reálného posouzení vlivu rodinných firem na ekonomiku.

- sledovat regionální vlivy
- sledovat ekonomické parametry
- sledovat vliv na sociální prostředí
- porovnávat s ostatními podnikatelskými segmenty
- porovnávat v rámci EU

Rozvojový přínos

Možnost vytvoření specifických podmínek na bázi vzdělávací, daňové, investiční, inovační atd.

Stimulace zakládání, nástupnictví a rozvoj rodinných firem

- Posílení investování na bázi vlastního kapitálu
- Zvýšení odolnosti ekonomiky v dobách krize
- Posílení obslužnosti regionů a venkova
- Posílení původních a lokálních produktů a služeb
- Stabilizace zaměstnanosti v regionech

Společenský přínos

---

³ KALSS, Susanne a Stephan PROBST. *Familienunternehmen: gesellschafts- und zivilrechtliche Fragen*. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2013. ISBN 978-3-214-01311-0.

⁴ V ČR např. Ronovská, K. Volba formy správy rodinného majetku: na čem záleží?, BA, 7-8/2016.

Možnost objektivního označení rodinných firem, živnostníků a farem a podpora regionálních produktů.

- Zvýšení společenské odpovědnosti
- Posílení systému tvorby hodnot
- Posílení regionální sounáležitosti a vztahu k lokálnímu prostředí
- Vytvoření regionálních vzorů a nositelů tradic

Předkládán je následující návrh definice rodinného podniku:

„Rodinným podnikem je rodinná obchodní korporace nebo rodinná živnost.

Rodinnou obchodní korporací je obchodní korporace, ve které je nadpoloviční počet neomezeně ručících společníků tvořen členy jedné rodiny a alespoň jeden člen této rodiny je jejím statutárním orgánem nebo ve které členové jedné rodiny přímo nebo nepřímo vykonávají většinu hlasovacích práv a alespoň jeden člen této rodiny je členem statutárního orgánu této obchodní korporace. Za rodinnou obchodní korporaci se považuje také obchodní korporace, ve které většinu hlasovacích práv vykonává ve prospěch jedné rodiny fundace nebo svěřenský fond, pokud je současně alespoň jeden člen této rodiny členem statutárního orgánu fundace nebo svěřenským správcem.

Za členy jedné rodiny se pro účely rodinného podniku považují osoby příbuzné v přímé linii nebo sourozenci anebo manželé. Členem jedné rodiny v rodinném podniku může být fyzická osoba ode dne, kdy dovršila 15. roku věku.

Rodinná živnost je podnikání, na kterém se svojí prací anebo majetkem podílejí nejméně dva členové jedné rodiny a nejméně jeden z členů této rodiny je držitelem živnostenského nebo jiného obdobného oprávnění nebo je oprávněn k podnikání z jiného důvodu.“

Dopad na rozpočet

Přijetím definice se nepředpokládá dopad na státní rozpočet ani ostatní veřejné rozpočty.

Vliv na podnikatelské prostředí a životní prostředí

Předkládaná definice nemá negativní dopad na podnikatelské prostředí a specifické skupiny obyvatel (např. zdravotně postižené, národnostní menšiny apod.). Nemá ani negativní dopad na životní prostředí.

Závěr

V případě, že by navržená definice uvedená v příloze III byla vládou ČR přijata a užívání této definice bylo závazné pro všechny resorty, byly by na definici navázány i další aktivity jako je např. systém udělování značek „Rodinný podnik“. Tuto aktivitu již připravuje Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR. Dále by mohla být definice užívána i při přípravě systému podpory pro tento typ podnikatelských subjektů. Vedle účelu podpory a propagace rodinného podnikání je definice rodinného podnikání potřebná také pro účely statistické. Pokud by v této oblasti měla být přijata určitá specifická opatření, je nezbytné mít k dispozici data týkající se tohoto druhu podnikání (počet dotčených subjektů, velikost apod.).

